

2. LLVS standarts: mitrāju un kūdrāju aizsardzība lauksaimniecības zemē nosacījumi spēkā no 2025.gada

Mērķis un nozīme

Šī standarta galvenais mērķis ir aizsargāt oglekli bagātas augsnes, īpaši mitrājus un kūdrājus, tādējādi samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas un veicinot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. Mitrāji un kūdrāji veido būtisku oglekļa krājumu, un šī oglekļa noturēšana augsnē ir būtiska, lai samazinātu oglekļa izdalīšanos atmosfērā un mazinātu klimata pārmaiņu negatīvo ietekmi.

2. LLVS standarta aizsardzības pasākumi

Standarts paredz aizsardzības pasākumus attiecībā uz:

Kūdrājiem – lauksaimniecības zemē esošās kūdrāju augsnes platības - augsnes ar augstu organiskās vielas saturu, kas ir nozīmīgas oglekļa rezervuāri un kuras nedrīkst nosusināt vai intensīvi apsaimniekot. Šī standarta prasības attiecas uz kūdrāju augsnēm lauksaimniecības zemē, kas satur vismaz 35% organisko vielu, un kuru kūdras slānis ir biezāks par 40 cm.

Mitrājiem – lauksaimniecības zemē esošie mitrāji, piemēram, palieņu pļavas, zāļu vai kūdras purvi, kas ir pārmitras vai periodiski ar seklu ūdens slāni klātas platības. Arī mitrāji satur daudz oglekļa, nodrošina dzīvotni daudzām augu un dzīvnieku sugām, kas ir svarīgi ekosistēmai, darbojas kā dabiski filtrācijas mehānismi, kas samazina piesārņojumu, īpaši no lauksaimniecības mēslojuma un pesticīdiem. Turklāt tie palīdz regulēt ūdens plūsmu, samazinot plūdu risku un nodrošinot ūdens pieejamību sausuma periodos.

Kas ir organiskā viela?

Organiskā viela ir augsnes sastāvdaļa, kas veidojas no augu, dzīvnieku un mikroorganismu atliekām un to vielmaiņas produktiem, kas atrodas dažādās sadalīšanās pakāpēs. Šo teritoriju nosusināšana, uzaršana vai pārmērīga izmantošana var veicināt oglekļa izdalīšanos atmosfērā. 2. LLVS standarta mērķis ir novērst šos procesus un aizsargāt šos dabiski vērtīgos resursus.

Galvenās prasības lauksaimniekiem

Sākot ar 2025. gadu, lauksaimniecības zemē esošu mitrāju un kūdrāju augsnes platībā, kura ir kartogrāfiski identificēta LAD lauku bloku kartē un izmantota lauksaimnieciskajai darbībai:

- aramzemi dziļāk par 20 centimetriem uzar ne biežāk kā vienu reizi piecos gados;
- ilggadīgo zālāju platībā zemi uzar ne biežāk kā vienu reizi piecos gados, ja to neaizliedz citi normatīvie akti, tostarp ekoloģiski jutīgo ilggadīgo zālāju jomā;
- nav atļauta meliorācijas sistēmu būvniecība, izņemot:
 - ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, ja tiek izmantoti risinājumi, kas nepalielina siltumnīcefekta gāzu emisiju no augsnes, un meliorācijas objekti ir sedimentācijas baseini, divpakāpju meliorācijas grāvji, akmeņu krāvumi, meandrēšana, kontrolētā drenāža, mākslīgie mitrāji, koka šķeldas bioreaktori, piesātinātās buferjoslas vai šo elementu kombinācijas, hidroloģisko režīmu atjaunošana un ir izsniegti tehniskie noteikumi, lai īstenotu videi saudzīgu meliorācijas sistēmu elementu izbūvi;
 - Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijās (turpmāk – *Natura 2000* teritorija) un īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ja to paredz īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāns.

Kā identificēt kūdrāju augsni LAD lauku bloku kartē?

LAD lauku bloku kartē identificēta kūdrāju augsne:

LAD lauku bloku kartē identificēta kūdrāju augsne, kas reizē ir arī ES nozīmes biotops:

Kūdraugsnes LAD lauku bloku kartē ir iekrāsotas ar brūnu Kūdraugsnes

Identificētās kūdrāju augsnes references slānis atbilstoši šādiem nosacījumiem:

- augsne ir iekļauta kūdraugsnes izplatības kartē, kas sagatavota saskaņā ar normatīvajiem aktiem par Norvēģijas finanšu instrumenta 2014.–2021. gada perioda programmas "Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide" īstenošanu un ir pieejama VAAD informācijas sistēmā;
- augsne ir iekļauta augsnes kartē, kas sagatavota, kartējot augsni no 1960. gada līdz 1991. gadam, un pieejama VAAD Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmas LIZ pārvaldības sistēmas lauksaimniecībā izmantojamās zemes augšņu kartēšanas datubāzē un valsts vienotajā ģeotelpiskās informācijas portālā, un nogabala augsnes apakštīps ir apzīmēts kā Vgt, VGt, VGT, Pgt, PGt, PGT, AGT, AT, Tz, Tzg, Tp, Tpg, Ta vai Tag;
- augsnes platība nav mazāka par 0,3 ha un tā aizņem vismaz 65 % no lauku bloka platības pēc stāvokļa 2024. gada 31. decembrī.

Kā identificēt mitrāju augsni LAD lauku bloku kartē ?

LAD lauku bloku kartē identificēta mitrāju augsne:

LAD lauku bloku kartē identificēta mitrāju augsne, kas reizē ir arī ES nozīmes biotops:

Mitrāji LAD lauku bloku kartē ir apzīmēti ar zaļu pārsvitrojumu Mitrāji

Ja lauksaimnieks nepiekrīt, ka viņa zeme ir noteikta kā kūdrāju augsnes platība:

- Lauksaimniekam elektroniski jāiesniedz VAAD **iesniegumu** platības atbilstības pārbaudei. Iesnieguma paraugs pieejams VAAD tīmekļvietnē: <https://www.vaad.gov.lv/lv/pakalpojumi/kudraju-augsnes-platibas-atbilstibas-parbaude>
- Lauksaimniekam gadījumā, ja

- **augšnes analīzes nav veiktas VAAD**, tad kopā ar iesniegumu jāiesniedz arī agroķīmisko pakalpojumu sniedzēju datus, augsnes paraugu analīžu rezultātus un testēšanas pārskatu kopiju. ! Augšnes paraugus ņem, ar globālās pozicionēšanas sistēmas ierīces palīdzību tos piesaistot koordinātām.
- **augšņu analīžu rezultāti ir novecojuši vai vispār nav veikti**, tad kopā ar iesniegumu jānorāda, lai VAAD veic augsnes analīzes un nosaka augsnes organiskās vielas saturu.
- VAAD nosaka vai identificētās kūdrāju augsnes platības atbilst definīcijai, izmantojot **augšņu analīžu** (augšņu agroķīmiskās izpētes vai agroķīmisko pakalpojumu sniedzēju datus vai augsnes paraugu analīzes) datus, kuros norādīta informācija par organiskās vielas saturu. Par derīgiem atzīstami **augšņu analīžu** rezultāti, ja tie **nav senāki par 7 gadiem, bet īpaši (nitrātu) jutīgajās teritorijās – par 5 gadiem**. Analīzes veicamas augšņu jomā akreditētā Eiropas Savienības laboratorijā.
- Ja pamatojoties **augšņu agroķīmiskajiem analīžu** datiem VAAD konstatē, ka kūdrāju augsnes platība neatbilst definīcijai, LAD koriģē identificētās kūdrāju augsnes platības robežas.